

HET KARREVELDPARK

Een juweeltje van een kasteelhoeve

In een sterk verstedelijkte wijk vormt het Karreveldpark het prachtige decor voor de majestueuze architectuur van een kasteelhoeve die nu een culturele functie heeft. Deze oase van rust nodigt uit tot een wandeling in de schaduw van enkele prachtige bomen.

EEN VLEUGJE GESCHIEDENIS

De herkomst van de naam Karreveld is niet duidelijk. De meest aanvaarde verklaring heeft te maken met de aard van de grond: 'karreelvelt' of veld met steenbakkersklei. Een activiteit die veel voorkwam in de 19e en het begin van de 20e eeuw (verschillende plaatsnamen in de wijk getuigen hier trouwens van), maar die waarschijnlijk veel ouder is.

De eerste gekende vermelding van het gebied dateert van 1253. Jan I 'de Overwinnaar', hertog van Brabant, schonk zijn echtgenote Margaretha, dochter van de Franse koning Lodewijk de Heilige, het domein 'Carnevelt'. Het was geen heerlijkheid, maar eerder een uitgestrekt stuk grond dat in de archieven van het Ancien Regime opduikt telkens het van eigenaar verandert. Dat was ook het geval in 1780, wanneer het (voor 150 jaar) in het bezit kwam van de familie de Villegas uit Sint-Pieters-Jette, die al het kasteel Rivieren in Ganshoren in handen had.

In die tijd lag het domein op het grondgebied van Anderlecht, maar door een uitwisseling van percelen in 1812 kwam het op het grondgebied van Sint-Jans-Molenbeek te liggen.

In het begin van de 20e eeuw lag domein Karreveld er verlaten bij, amper onderhouden door zijn eigenaars. Het tracé van de lanen van de Grote Ring die men dacht te verlengen tot voorbij het plateau van Koekelberg vormde een bedreiging voor zijn voortbestaan. Ondertussen werd het park soms gebruikt als vertrekplaats voor luchtballons en werd in de buurt ook een houten velodroom voor wielervedstrijden gebouwd. Die sportevenementen trokken zo veel volk aan dat de kasteelhoeve werd omgevormd tot een melksalon-restaurant met de naam 'Grande Laiterie du Vélodrome'.

In diezelfde periode werd de Franse filmmaker Alfred Machin, die voor de firma Pathé werkte, directeur van een van haar dochterondernemingen, Belge-Cinéma Film. In 1912 liet hij in Karreveld een glazen studio bouwen en richtte hij in de infrastructuur van de velodroom ateliers en lokalen voor de artiesten in. Er was ook een kleine dierentuin in het park: sommige bewoners hiervan zullen trouwens opduiken in de films die er werden opgenomen. Na de oorlog kwamen hier andere regisseurs een tijdje werken.

Wanneer de gemeente Molenbeek het domein Karreveld in 1930 van de Graaf van Villegas kocht, had het een oppervlakte van 16 hectare met daarop – naast de kasteelhoeve en haar vijver – bossen, weiden en moerassen gevoed door twee beekjes (de Paruck en de Korenbeek). Doel van de aankoop door het gemeentebestuur was om een groot deel van dit terrein vol te bouwen. De Louis Mettwielaan, de Jean de la Hoeselaan, de Vrijheidslaan en de Karreveldlaan werden er aangelegd en op talloze percelen werden villa's gebouwd.

Wat nog van het park van de kasteelhoeve overbleef, werd in 1952 als publieke tuin ingericht. Het erg beschadigde gebouw (dat vóór de oorlog nog enigszins was versterkt) en dat in 1955 als monument was geklasseerd, werd met het oog op de wereldtentoonstelling van 1958 in zijn oude staat hersteld volgens de plannen van architect Pierre De Bruyne. Tot in 1980 zal het dienstdoen als hotel. Later werd het een cultureel centrum en herbergt het het kantoor van de schepen van cultuur van Molenbeek. Er kunnen ook recepties worden georganiseerd.

Momenteel maakt het park het voorwerp uit van een globaal restauratieprogramma dat verschillende jaren zal duren en dat gefinancierd wordt door Beliris, het samenwerkingsakkoord tussen de Federale Staat en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

ALGEMENE BESCHRIJVING: IN DE SCHADUW VAN PRACHTIGE BOMEN

Een stenen pad, omzoomd door lantaarnpalen, leidt de bezoeker van de Mettwielaan naar de ingang van het kasteel van Karreveld. Het pad loopt langs een beboste zone waar natuur en biodiversiteit primeren, en waar bijgevolg niet (of weinig) wordt ingegrepen: een kleine onderlaag van wilde natuur wordt afgeschermd door een discrete houten omheining.

De slotgrachten van de kasteelhoeve, gevoed door een bron, werden vroeger omgevormd tot een kleine vijver. Op een eilandje vinden eenden en ganzen beschutting onder het gebladerte van enkele treurwilgen. In de hoge berm ertegenover, aan de andere kant van het stenen pleintje, ondersteunt een cirkelboogvormig muurtje een kleine fontein.

De dolomietpaden waarover men zich in het park verplaatst, lopen langs prachtige gazons die de statigheid van bepaalde bomen kracht bijzetten.

Achteraan het kasteel, verborgen door een gordijn van Italiaanse populieren, ligt een kleine Franse tuin rond een centraal bekken, met op de vier hoeken gesnoeide taxusbomen. Erg compacte hagen schenken deze parktuin zijn geometrische contouren.

Het park is volledig omgeven door hagen, struiken, bomen en heesters die een groen scherm vormen dat het terrein van zijn stedelijke omgeving afschermt.

OPMERKELIJKE FAUNA EN FLORA

Wie zijn ogen goed de kost geeft, kan hier in het park heel wat over de bomen te weten komen. De bomen zijn er talrijk en de soorten heel gevarieerd. De meeste dragen een plakkaatje op hun stam. Lijsterbessenboom, rode paardenkastanje, beverboom, tamme kastanje en Italiaanse populieren staan hier naast bepaalde soortgenoten die met hun omvang en schoonheid erkend zijn als opmerkelijke bomen van het Brussels Gewest. Onder hen: twee platanen, twee essenbomen en een Japanse sofora. Het park mag bovendien uitpakken met verschillende interessante conifeersoorten, zoals de Himalayaceder, Altasceder of Libanese ceder, de Japanse ceder, de Douglasspar, de zwarte den en Weymouthden, de Europese taxusboom, de levensboom, de Japanse lork, Brewers treurspar, Sawara-cipres ...

In 2008 en 2009 nam de gemeente Molenbeek het initiatief om de vogels te inventariseren, een initiatief dat later werd voortgezet. Het Karreveldpark deed daarbij dienst als een van de waarnemingspunten. De vijver lokt het hele jaar door waterhoenders, wilde eenden en nijlganzen. De aalscholver, maar vooral de blauwe reiger duiken hier regelmatig op. De kokmeeuw zijn hier vooral in de winter. In de bomen en hagen zijn heggenmussen, koolmezen, boomkruipers, spreeuwen en zelfs goudhaantjes te vinden. De halsbandparkiet en de grote alexanderparkiet komen in het park samen alvorens de nacht door te brengen nabij Simonis.

In totaal wordt de plek bezocht door bijna dertig verschillende vogelsoorten.

BEHEERSPRINCIPE

Het Karreveldpark wordt onderhouden door de dienst Aanplantingen van de gemeente Sint-Jans-Molenbeek. Op het programma: maaien van de gazons vanaf midden maart, snoeien van bomen en struiken in de herfst en de winter, schoonmaken van de vijver, verzamelen van bladeren en afval, onderhoud van de perken, ...

Eén keer per jaar moet een meer gericht onderhoud het park weer volledig in het nieuw zetten.

Er wordt momenteel een studie uitgevoerd om de vijver uit te rusten met een aangepast waterzuiveringssysteem via lagunage dat – door een verbetering van de waterkwaliteit – de biodiversiteit moet bevorderen.

Er staan restauratiewerken – en dan vooral dak- en isolatiewerken – aan het kasteel op stapel. Zodra die zijn voltooid, moeten de paden van het park worden hersteld en komt er een ondergronds afvoersysteem voor het water van de bronnen, omdat het anders sleuven doet ontstaan. De dienst Aanplantingen is ook van plan om het gordijn van populieren achteraan het kasteel te kappen omdat het voor vochtproblemen zorgt in het gebouw.

BIJZONDERE MONUMENTEN EN BEELDHOUWERKEN

MONUMENTEN

De kasteelhoeve van Karreveld

Het kasteel werd tussen de 16e en 17e eeuw in een landhuisstijl gebouwd. Vroeger deed een deel van de gebouwen dienst als woning, terwijl het andere aan de landbouwactiviteiten was gewijd. Van het oorspronkelijke gebouw blijft enkel de puntgevel en de façade over. Ze spiegelen zich in de vijver die langs het water wordt doorgetrokken door een terras met stenen relingen en enkele bloembakken. De andere delen, zoals de schuur, werden tussen 1952 en 1958 heropgebouwd. Het geheel ligt rond een binnenplein dat bereikbaar is via een portiek (gerestaureerd in 1997) en is opgetrokken in een typische Brabantse architectuur van bakstenen en deuren en ramen omlijst met witte steen.

GROENE RUIMTEN IN DE BUURT

- Ten noorden: het Elisabethpark;
- Ten noordoosten: de Zavelenberg;
- Ten zuiden: het Muzenpark, het Marie-Josépark en Albertpark;
- Ten zuidwesten: het Hauwaertpark;
- Ten zuidoosten: het Gieterijpark;
- Ten oosten: het Fuchsiapark;
- Ten westen: het Wilderbos, en het park en de site van het Scheutbos.

Oppervlakte: 3 hectare

Typologie: kasteelpark

Eigenaar: de gemeente Sint-Jans-Molenbeek

Beheer: de dienst Aanplantingen van de gemeente Sint-Jans-Molenbeek

Monumentenlijst: op 10 november 1955 werden het kasteel en zijn bijgebouwen geklasseerd als monument en de directe omgeving als site.

PRAKTISCHE INFORMATIE

OPENINGSUREN

De novembre à mars inclus : de 9h à 17h.

D'avril à octobre inclus : de 8h à 21h.

CONTACT

Dienst Aanplantingen van de gemeente Sint-Jans-Molenbeek: 02 412 12 80/81/83 (van 7.30 u tot 15.45 u).

In geval van nood: Politiezone Brussel West: 02 412 12 12.

UITRUSTING

Banken, vuilnisbakken, infoborden, lantaarnpalen.

ER GERAKEN

De monumentale ingang ligt op de hoek van de Louis Mettwielaan en de Jean de la Hoeselaan. Een tweede geplaveid pad biedt toegang tot het terrein aan het andere uiteinde van deze laan. Een derde ingang is te vinden aan de Louis Mettwielaan, op het kruispunt met de Vrijheidslaan.

BEREIKBAARHEID ANDERVALIDEN

Ja.

OPENBAAR VERVOER

Metro: 2 en 6 (halte Ossegem)

Trams: 82 (halte Karreveld)

Bus 20 en 49 (halte Bastenaken).

MEER INFORMATIE

- Meer info over de [culturele routes van parken en tuinen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest](#)
- Bezoek de fotogalerij van de [Virtual Landscape Gallery](#)
- Meer info over [de Inventaris van opmerkelijke bomen van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest](#)
- Meer info over [de wilde avifauna van Sint-Jans-Molenbeek](#)

